



Crna Gora
Vlada Crne Gore
Savjete za prava djeteta

Analiza stanja i prijedlog mjera za suzbijanje nasilja i vandalizma u školama



Novembar, 2024. godine

UVOD

Vršnjačko nasilje jedan je od rizika kojem su izložena djeca i mladi. Ne postoji jedinstvena definicija vršnjačkog nasilja, ali se najčešće opisuje kao ponavljano nasilno ponašanje prema nemoćnijem vršnjaku. Čini ga ponavljanje bar 2-3 puta raznih oblika nasilja, u kraćem ili dužem vremenskom intervalu, starijeg djeteta nad mlađim, više djece nad jednim ili snažnijeg djeteta nad slabijim.¹

Vandalizam je izraz kojim se u širem smislu opisuje svako oštećenje, po pravilu tuđih stvari tj. imovine.

Vršnjačko nasilje kao najčešći oblik kršenja ljudskih prava, posljednjih godina se vrlo opravdano nalazi u vrhu prioriteta, a da prevencija ovog oblika nasilja počinje njegovim prepoznavanjem, akcenat svih relevantnih institucija bi trebao biti na podizanju svijesti kako kod djece, građana, tako i kod profesionalaca iz svih institucija, i slanja jasne poruke nulte tolerancije na sve oblike nasilja. Dakle, vršnjačko nasilje treba sagledavati kao širi društveni problem na čijem sprečavanju i suzbijanju je potrebno sadejstvo cjelokupnog društva i organa koji su uključeni u borbu protiv nasilja, odnosno neophodna je jednaka posvećenost i multidisciplinarni i multisektorski pristup. Ovaj pristup podrazumijeva kontinuiranu aktivnost svih institucija, radi postizanja najboljeg interesa i potpune i blagovremene zaštite djece, i hitnog i temeljnog istraživanja i procesuiranja.

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta u članu 19 definiše pravo na zaštitu djece „od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, povreda ili zlostavljanja, zanemarivanja ili nemarnog postupanja, zloupotrebe ili eksploatacije, uključujući i seksualno zlostavljanje“.

Nacionalna strategija održivog razvoja 2030 u okviru tematskog područja 1. Unapređenje stanja ljudskih resursa i jačanje socijalne inkluzije za strateški cilj ima obezbijedenje inkluzivnog i kvalitetnog obrazovanja i promovisanje mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve. Mjera je formulisana u odnosu na to da se smanji nasilje kod djece i adolescenata, promovišu programi za toleranciju i rješavanje problema kroz dijalog, kao i inkluziju ranjivih grupa.

U Crnoj Gori su 163 osnovne škole čiji osnivač je država sa preko 70.500 učenika. Nastava se osim u matičnim objektima realizuje u 212 područnih ustanova. Osnovnim obrazovanjem obuhvaćena su djeca uzrasta od šest do 15 godina. U 51 srednjoj školi (11 gimnazija, 29 stručnih škola, devet mješovitih škola i dva obrazovna centra) nastavu pohađa preko 25.700 učenik. Srednju školu pohađaju učenici uzrasta od 15 do 19 godina. Navedeni podaci su se odnose na školsku 2023/2024. godinu.

Jedan od prioriteta Vlade Crne Gore je prevazilaženje vršnjačkog nasilja i vandalizma u školama, te je Zaključkom, broj 10-011/24-5800/2 od 17. oktobra 2024. godine, obavezala Savjet za prava djeteta da oformi međuresorski tim. Savjet za prava djeteta je Rješenjem, broj 01-03-615/23-1293/26 od 25. oktobra 2024. godine, obrazovao Međuresorsku radnu grupu sa zadatkom da pripremi analizu stanja i predloži modalitete za suzbijanje nasilja i vandalizma u školama i dostavi ih Vladi.

Radna grupa je održala dva sastanka (30. oktobra i 5. novembra 2024. godine). Na osnovu zaključaka sa sastanka i kratke analize stanja predložene su mjere za suzbijanje nasilja i vandalizma u školama. Članovi Radne grupe imaju jedinstven stav da je za suzbijanje vršnjačkog nasilja i vandalizma u školama neophodna intenzivna međuresorna saradnja, kontinuirani rad na prevenciji nasilja, povećanje broja izvršilaca i obuke zaposlenih u svim resorima, edukacija učenika, promotivne aktivnosti/kampanje o nenasilju, kao i dodatno obezbijedenje školskih objekata u cilju zaštite imovine. Takođe, za praćenje realizacije predloženih mjera neophodno je zadužiti određenu multisektorsku radnu grupu.

¹ Krkeljić, 2012, Priručnik *Škola bez nasilja - ka sigurnom i podsticajnom okruženju za djecu* (Kako spriječiti nasilje u školi (Program prevencije nasilja među djecom u školi), Ministarstvo prosvjete i sporta Crne Gore, UNICEF.

ANALIZA STANJA NASILJA I VANDALIZMA

U crnogorskom obrazovnom sistemu u vaspitno- obrazovnim ustanovama nije dozvoljeno: fizičko, psihičko i socijalno nasilje; zlostavljanje i zanemarivanje djece i učenika; fizičko kažnjavanje i vrijeđanje ličnosti, odnosno seksualna zloropotreba djece i učenika i svaki drugi oblik diskriminacije. Takođe, škola obezbjeđuje učeniku parvo na zaštitu od svih vrsta nasilja u školi, diskriminacije, zlostavljanja i zanemarivanja.

U Informacioni sistem obrazovanja (MEIS) koji je u okviru Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, u toku septembra i oktobra 2024. godine evidentirano je 29 slučajeva nasilja i to u sjevernoj regiji tri, u centralnoj 12 i u južnoj 14. Nasilje je evidentiralo 16 osnovnih i devet srednjih škola. Prema vrsti nasilja podaci su sljedeći: fizičko nasilje 17 slučajeva, sajber tri, emocionalno jedan, socijalno jedan, verbalno pet i nasilje u porodici dva slučaja. Sa učenicima je realizovano 89 aktivnosti (razgovori i grupni rad), sa roditeljima 40, dok je sa nastavnicima realizovano 20 individualnih savjetovanja (pedagoško-instruktivni rad). Timovi za prevenciju nasilja realizovali su 35 aktivnosti (saradnja sa centrima za socijalni rad i Upravom policije, sprovođenje plana podrške, restitucija). Besplatna telefonska linija u Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija za prijavu vršnjačkog nasilja je u funkciji od 4. maja 2023. godine. Školske 2023/2024. godine bilo je 15 prijava, a ove školske godine do sada je bila jedna prijava.

Uputstvo „Podjela odgovornosti i postupanje u cilju prevencije u slučajevima pojave nasilja“ unaprijeđeno je 2021. godine u odnosu na veću odgovornost, saradnju, sprovođenje preventivnih i mjera podrške, uključujući one koje se odnose na vandalizam. Detaljno su razrađeni koraci i aktivnosti koje treba preduzeti prilikom postupanja u slučajevima nasilja i vandalizma u školi. U Uputstvu su navedene i teme časova odjeljenjske zajednice. Uputstvo je dostavljeno svim školama i istaknuto na Školskom portalu. Prezentovano je direktorima osnovnih i srednjih škola.

Policija ne vodi posebnu evidenciju po događajima koji bi prema definiciji predstavljali vršnjačko nasilje, već se vodi evidencija podnijetih krivičnih prijava protiv maloljetnika koji su izvršioi krivičnih djela u zavisnosti od kvalifikacije djela i maloljetnicima koji su žrtve. Iako se po definiciji ne radi o vršnjačkom nasilju, u prethodnih devet mjeseci 2024. godine registrovana su 252 krivična djela, počinjenih od ukupno 289 maloljetnih izvršilaca. Od ukupnog broja izvršenih krivičnih djela od strane maloljetnih lica najveći procenat (47%) djela odnosi se na krivična djela iz oblasti imovinskog kriminalita, dok krivična djela protiv života i tijela čine (27%), a (26%) je ostalih krivičnih djela. Kada je u pitanju izvršenje kričnih djela u toku 2024. godine od strane (djece) maloljetnih lica u kojima su (djeca) maloljetnici žrtve, a koja se dovode u vezu sa nasiljem među djecom (vršnjačkim nasiljem) u strukturi dominiraju krivična djela „Laka tjelesna povreda“, „Teška tjelesna povreda“, „Nasilničko ponašanje“, „Zlostavljanje“, „Ugrožavanje sigurnosti“, „Zloropotreba tuđeg snimka, fotografije, portreta, audio zapisa ili spisa sa seksualno eksplicitnim sadržajem“, „Oduzimanje tuđe stvari“. U strukturi prekršaja dominiraju prekršaji iz oblasti Zakona o javnom redu i miru: „uznemiravanje“, „drsko ponašanje“, „prijetnja“ i „fizički napad“.

Ministarstvo pravde, kao organ državne uprave, svoje nadležnosti, kada su u pitanju prava djeteta, ostvaruje kroz normativno uređenje propisa kojima se uređuju porodični odnosi (Porodični zakon), krivično-pravna zaštita (Krivični zakonik) i postupanje prema maloljetnicima u krivičnom postupku (Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku). U prethodnom periodu, dijelom i u skladu sa aktivnostima predviđenim Mjerama za prevenciju, suzbijanje i djelovanje Vlade Crne Gore u slučajevima nasilja među djecom, adolescentima i mladima 2023. preduzeto je niz aktivnosti. U tom smislu pristup pravdi po mjeri djeteta predviđen je kao jedan od operativnih ciljeva Strategije reforme pravosuđa 2024-2027, izrađena je Analiza implementacije vaspitnih mjera među maloljetnicima, usvojene su i predložene izmjene i dopune zakona kako bi

se zaokružio novi pravni okvir pravde prilagođene djeci, te sprovedena obuka lica koja za podršku djeci u porodično-pravnim sporovima. Kada je u pitanju maloljetničko pravosuđe u tekućoj godini pripremljene su izmjene i dopune Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, koji je u procesu usklađivanja sa Evropskom komisijom i kojim se posebno akcentat stavlja na zaštitu prava djeteta koje je žrtva ili svjedok krivičnog djela. Uz podršku UNICEF organizacije pokrenut je dvogodišnji projekat pilotiranja školske medijacije u odabranim školama u Crnoj Gori, koji će realizovati Udruženje medijatora i za koji se očekuje da će dati mjerljive rezultate i pokazati održivost, a koji će pomoći razvijanju vještina kod učenika za mirnim rješavanjem nastalih konflikata.

Setom medijskih zakona, usvojenih junu tekuće godine, predviđeno je i dodatno unaprijeđeno više obaveza koje imaju mediji kada je u pitanju zaštita prava maloljetnika, kao polazna osnova za preduprjeđenje, odnosno preventivu lošeg uticaja i devijantnog ponašanja djece, te njihove dalje stigmatizacije i etiketiranja u slučaju izvještavanja o slučajevima vršnjačkog nasilja/nasilja nad djecom. Takođe, zakonom je propisano da se zaštita navedenih prava, u smislu zabrane daljeg širenja medijskih sadržaja kojim se krše ta prava, vrši pred nadležnim sudom, s tim što je novina da osim nadležnog tužioca, postupak zaštite pred sudom može pokrenuti i lica koje traži zaštitu prava. Osim toga, kao jedan od ključnih faktora u zaštiti maloljetnika od svih vidova nasilja, posebno u pogledu upotrebe medijskih sadržaja, može se istaći i medijska pismenost. Kao takva, prepoznata je kako medijskim zakona, ali i prvim strateškim dokumentom u oblasti medija u Crnoj Gori – Medijskom strategijom Crne Gore 2023-2027 i prvim Akcionim planom za period 2023-2024 kroz niz mjera. Takođe, Ministarstvo kulture i medija, drugu godinu za redom, sprovodi javni konkurs kojim se obezbjeđuje finansijska podrška za realizaciju projekata u oblasti kulture i umjetnosti namijenjenih djeci i mladima. Ovogodišnji javni konkurs „Rastimo uz kulturu“ objavljen je 19. septembra i u toku je vrednovanje prijavljenih projekata. Konkursom se posebno podstiče razvoj projekata/programa koji promovišu: empatičnost, vršnjačku solidarnost, suzbijanje vršnjačkog nasilja, inkluzivnost, inovativnost, kritičko promišljanje o rizicima virtuelizacije i druge vrijednosti.

Ministarstvo sporta i mladih kroz razne radionice koje organizuje u omladinskim centrima promovise suzbijanje nasilja. Misija OEBS-a u Crnoj Gori, zajedno sa Ministarstvom sporta i mladih, okupila je 27. i 28. novembra 19 mladih sportista i sportistkinja - devet momaka i deset djevojaka iz osam sportskih disciplina, na radionici na temu angažovanja mladih u borbi protiv nasilničkog ekstremizma i radikalizacije. Kroz projekat su ukazali na potrebu za savjetovanjem i razvojem strategije za angažovanje mladih u sportu i to kroz škole kao platforme za razmjenu novih pristupa i kroz organizovanje razmjena između mladih u Crnoj Gori u cilju suzbijanja stereotipa, netolerancije i nejednakosti.

Vlada Crne Gore je u oktobru 2023. godine usvojila Strategiju ranog razvoja djeteta sa AP 2023-2024. Jedna od aktivnosti iz Akcionog plana je obuka zdravstvenih radnika za Smjernice za postupanje pružalaca zdravstvenih usluga u cilju zaštite djece i adolescenata od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja. Obuka za trenere će se održati u periodu od 28-30. novembra 2024. godine od strane eksperata iz regiona. Ministarstvo zdravlja će obezbijediti da u narednoj godini ova obuka bude dio kontinuirane medicinske edukacije (KME) kako bi se obučili svi zdravstveni radnici na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite. U okviru primarne zdravstvene zaštite rade Centri za mentalno zdravlje (devet centara), koji aktivno pružaju podršku u okviru multidisciplinarnog tima koji uključuje psihologa, socijalnog radnika i ljekara. Timovi sarađuju sa školama i centrom za socijalni rad kako bi se pružila podrška maloljetnicima koji su doživjeli vršnjačko nasilje, kao i počiniocima nasilja. Takođe se vrši i podrška žrtvama vršnjačkog nasilja – žrtve se uključuju u psihološki suportativni tretman, pružajući im neophodnu emocionalnu i psihološku podršku kroz kontinuirane tretmane sa psihologom. Rad sa počiniocima nasilja – sa djecom koja pokazuju oblike delikventnog ponašanja je kroz timski pristup, u saradnji sa roditeljima i Centrom za socijalni rad sa ciljem modifikacije ponašanja kroz strukturisane

intervencije i aktivnosti koje podstiču pozitivne promjene u ponašanju. Saradnjom sa pedagoško-psihološkim službama u školama osiguravamo sveobuhvatni nadzor i kontinuitet u pružanju podrške. Primarna zdravstvena zaštita u okviru savjetovaništa za mlade obavlja preventivne aktivnosti koje se odnose na oblast vršnjačkog nasilja kroz radionice koje vode psiholozi iz Centra za mentalno zdravlje.

Evidentno je vršnjačko i nasilje prema djeci sa posebnim obrazovnim potrebama, a vrlo često su žrtve i njihova braća i sestre. Ne smijemo zanemariti činjenicu da u porodicama djece sa teškoćama postoje mlađa braća i sestre koji su dodatna podrška i etiketirani su od vršnjaka u vrtiću ili školi, izloženi da postanu žrtve vršnjačkog nasilja. Kako bismo reagovali preventivno, važno je da prepoznamo djecu u riziku i pružimo im odgovarajuću podršku pravovremeno. Na osnovu Sporazuma Višeg suda u Bijelom Polju sa Udruženjem "Zračak nade", određeno je ovlašteno lice za praćenje izvršenja posebne obaveze - društveno korisnog rada. U saradnji sa Centrom za socijalni rad, u periodu od 2019. godine do danas, četiri maloljetnika izvršila su ovu mjeru, od kojih ni jedno lice nakon završene obaveze nije nastavilo sa vršenjem krivičnog djela, već su vremenom razvili senzibilitet u radu sa djecom sa smetnjama u razvoju, nastavili neobavezna druženja sa djecom, upisali fakultete ili se adekvatno radno angažovali. Evidentiranjem problema, u narednom periodu u Pljevljima će se u Udruženju "Zračak nade" realizovati radionice prevencije i sprječavanja svih oblika nasilja nad djecom i poboljšanje ostvarivanja posebnih mjera zaštite djece. Kroz radionice osnažiće djecu koja su u riziku da zbog svoje pozicije brata ili sestre djeteta sa smetnjama u razvoju postanu žrtve bilo kakvog oblika nasilja.

Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, u skladu sa nadležnostima, akreditovao je programe obuke na temu vršnjačko nasilje i u vezi sa njim: Program osnovne obuke stručnih radnika/ca i drugih profesionalaca u oblasti socijalne i dječje zaštite o vršnjačkom nasilju, Strategije suzbijanja vršnjačkog nasilja u domskom okruženju: obuka za stručne radnike Dječjeg doma „Mladost“ u Bijeloj, Komunikacijske strategije u tretmanu maloljetnih počinitelja kaznenih djela, Program obuke o medjusektorskoj saradnji u radu sa djecom žrtavama nasilja i iskorišćavanja (SOP), Prava djeteta i njihova primjena u socijalnoj i dječjoj zaštiti, Rad sa maloljetnicima sa problemima u ponašanju, Obuka za primjenu tehnike Forum teatar za rad sa djecom sa problemima u ponašanju. Takodje, Zavod je akreditovao program obuke Roditeljstvo za cjeloživotno zdravlje iz kojeg su proistekle Smjernice za upućivanje roditelja na ovaj program namijenjen Centrima za socijalni rad. Zavod je učestvovao u izradi dokumenta "Smjernice i procedure za obezbjeđivanje sigurnog okruženja u resursnim centrima i dnevnim centrima". U saradnji sa Unicefom, izrađena je Analiza potreba za uspostavljanjem usluga podrške za djecu sa problemima u ponašanju koja je dostupna sajtu. Zavod je ove godine realizovao 12 akreditovanih programa obuke koji se odnose na različite vidove nasilja kojima je prisustvovalo 208 stručnih radnika. Zavod i dalje ima potrebu za dodatnim programima koji bi podržali i pomogli stručnim radnicima u sistemu socijalne i dječje zaštite na temu vršnjačkog nasilja s obzirom na to da je tema kompleksna.

Detaljna analiza stanja sa definisanim strateškim i operativnim ciljevima zastupljena je u Strategiji za prevenciju i zaštitu djece od nasilja 2025-2029. godine sa Akcionim planom 2025-2026. godine, čije usvajanje se očekuje do kraja kalendarske godine.

PRIJEDLOG MJERA ZA SUZBIJANJE NASILJA I VANDALIZMA U ŠKOLAMA

Redni broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti/Partneri	Vrijeme realizacije	Financijska sredstva
1.	Izrada Protokola o postupanju u slučaju vršnjačkog nasilja/nasilja među djecom	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija/Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo pravde, Uprava policije, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, NVO sektor, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo sporta, VDT, Vrhovni sud	I kvartal 2025. godine	Budžetska sredstva
2.	Osnaživanje kapaciteta centara za socijalni rad, povećanje broja zaposlenih za direktan rad sa djecom, adolescentima i njihovim porodicama	Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije/Minis. Finasija	III kvartal 2025. godine	Budžetska sredstva
3.	Edukacija zaposlenih u svim resorima, kao i zaposlenih u školama, o postupanju i primjeni Protokola prilikom pojave vršnjačkog nasilja/nasilja među djecom	Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije/Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija	III kvartal 2025. godine	Budžetska i donatorska sredstva
4.	Povećanje broja Dnevnih boravaka za djecu sa problemima u ponašanju	Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije/Lokalne samouprave i NVO	IV kvartal 2025. godine	Budžetska i donatorska sredstva
5.	Poboljšanje saradnje između centara za socijalni rad i psihološko-pedagoških službi u školama	Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije/Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija	III kvartal 2025. godine	Budžetska i donatorska sredstva
6.	Obavezati nastavnike da čas odjeljenske zajednice posvete razgovoru o nasilju, učenim nesuglasticama među učenicima i načinima za njihovo prevazilaženje	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija		
7.	Postavljanje video nadzora na školskim objektima	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija	IV kvartal 2024. godine	Budžetska sredstva
8.	Formiranje multisektorskih timova na nivou lokalnih uprava	Lokalne uprave, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Uprava policije, centri za scijalni rad	I kvartal 2025. godine	Budžetska sredstva

9.	Izmjena Pravilnika o normativima i standardima za sticanje sredstava iz javnih prihoda za ustanove koje realizuju javno važeće obrazovne programe	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija	IV kvartal 2024. godine	Budžetska sredstva
10.	Obuke za roditelje „Brižne porodice“	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Zavod za školstvo	Tokom 2024. i 2025. godine	Budžetska sredstva
11.	Obuke za nastavnike i stručne saradnike u školama „Moje vrijednosti i vrline“	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Zavod za školstvo	Tokom 2024. i 2025. godine	Budžetska sredstva
12.	Obuke za nastavnike i stručne saradnike u školama „Vještine za odrastanje“ za razvoj socio-emocionalnih vještina učenika/ca	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija	Tokom 2024. i 2025. godine	Budžetska sredstva
13.	Obuka nastavnika i stručnih saradnika za školsku medijaciju	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija	Tokom 2024. i 2025. godine	Budžetska sredstva
14.	Promocija pozitivnih primjera mladih koji doprinose promjenama u svojim zajednicama	RTCG/Ministarstvo sporta i mladih, NVO, RKSOM	IV kvartal 2024. – I kvartal 2025.	Budžetska sredstva
15.	Podrška projektima u oblasti informisanja u cilju promocije borbe protiv govora mržnje, uznemiravanja putem interneta i širenja dezinformacija	Ministarstvo kulture i medija, Fonda za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija	IV kvartal 2024. Kontinuirano	50.000 eura
16.	Jačanje socijalno-vaspitne uloge škole pilotiranjem uvođenja socijalnog radnika u školi	Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije/Ministarstvo prosvjete nauke i inovacija	2025-2028.	Budžetska sredstva
17.	Sprovesti obuke za inkluzivne kompetencije rukovodećeg, nastavnog i stručnog kadra u školama (znanja o pravima, pozitivni inkluzivni stavovi, prilagođavanje, individualizacija, tranzicija itd. djece sa posebnim obrazovnim potrebama)	Zavod za školstvo, dnevni centri za djecu sa smetnjama u razvoju	Kontinuirano	Budžetska sredstva
18.	Osposobljavanje mladih za podršku vršnjacima – Program učenika povjerenika za prevenciju i vršnjačku podršku žrtvama nasilja	Mreža za omladinski aktivizam Crne Gore (MOACG)	Tokom 2024. i 2025. godine	Budžetska sredstva 21.000 eura
19.	Obučavanje psihološko-pedagoških službi za zajedničko krizno djelovanje sa učenicima	Mreža za omladinski aktivizam Crne Gore (MOACG)	Tokom 2024. i	Budžetska sredstva 18.000 eura

	povjerenicima za prevenciju i vršnjačku podršku žrtvama nasilja		2025. godine	
20.	Edukacija učeničkih parlamenata za prevenciju nasilja (Škola bez straha)	Mreža za omladinski aktivizam Crne Gore (MOACG)	Tokom 2024. i 2025. godine	Budžetska sredstva 25.500 eura
21.	Kampanja usmjerena na borbu protiv vršnjačkog nasilja i vandalizma i na podršku žrtvama nasilja	Mreža za omladinski aktivizam Crne Gore (MOACG)	Tokom 2024. i 2025. godine	Budžetska sredstva 10.000 eura
22.	Formirati Koordinaciono tijelo/ Operativni tim u cilju uspostavljanja prakse uporedne analize postupanja u konkretnim slučajevima i utvrđivanju daljih smjernica za suzbijanja vršnjačkog nasilja	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstvo pravde, Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo unutrašnjih poslova/ Uprava policije, sudovi za prekršaje/ tužilaštva, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo sporta i mladih, Ministarstvo zdravlja	I kvartal 2025. godine	Budžetska sredstva
23.	Obezbijediti zapošljavanje i specijalizaciju kadra za zaštitu djece i mladih, svjedoka i žrtava krivičnih djela, djecu u sukobu sa zakonom i primjene Protokola (po izradi istog)	Ministarstvo unutrašnjih poslova/ Uprava policije	Kontinuirano	Budžetska sredstva
24.	Intezivirati prisustvo policije u školskim rejonima i mjestima gdje se okuplja veći broj mladih, u terminima kada je pojačana frekvencija djece.	Ministarstvo unutrašnjih poslova/ Uprava policije, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija	Kontinuirano	Budžetska sredstva
25.	Intezivirati sprovođenje edukativnih programa u školama o vršnjačkom, sajber nasilju, kao i nasilju iz oblasti sprečavanja zloupotreba droga, alkohola i klađenja	Ministarstvo unutrašnjih poslova/ Uprava policije	Kontinuirano	Budžetska sredstva
26.	Obezbijediti dodatne obuke za policijske službenike za rad policije sa maloljetnicima, kao i specijalizovane obuke za maloljetničku delinkvenciju	Ministarstvo unutrašnjih poslova/ Uprava policije	Kontinuirano	Budžetska sredstva
27.	Vođenje posebne evidencije/ izvještaja o slučajevima nasilja među djecom, sa strukturom krivičnih djela i prekršaja	Ministarstvo unutrašnjih poslova/ Uprava policije	I kvartal 2025. godine	Budžetska sredstva
28.	Sačiniti plan mjera i aktivnosti koje će se odnositi na sprovođenje svakodnevnih preventivnih	Ministarstvo unutrašnjih poslova/ Uprava policije	Kontinuirano	Budžetska sredstva

	pojačanih aktivnosti od strane PS SBPK i VBS iz OB/SP, u svim opštinama na državnom nivou i dostavljati izvještaje, koji će biti aneks Plana preventivnih aktivnosti			
29.	Kontrola ugostiteljskih objekata: kafića, noćnih klubova, sportskih kladionica, automat klubova, kockarnica - kazina, klubova - igraonica i sličnih mjesta koja posjećuju ili se okupljaju djeca radi sprečavanja zloupotreba droga i drugih psihoaktivnih supstanci, konzumiranja i točenja alkoholnog pića, klađenja i organizovanja raznih vidova igara na sreću u cilju praćenja ponašanja učenika, vlasnika objekata, prisustva bezbjednosno interesantnih lica koja bi mogla svojom kriminalnom aktivnošću da zloupotrebe i ugroze maloljetna lica – djecu i učenike	Ministarstvo unutrašnjih poslova/ Uprava policije, lokalna samouprava, nadležne inspekcije	Kontinuirano	Budžetska sredstva
30.	Aktivnosti sa učenicima radi afirmacije borbe protiv vršnjačkog nasilja, sajber nasilja, zloupotrebe droga, alkohola i igara na sreću na štetu djece	Ministarstvo unutrašnjih poslova/ Uprava policije, lokalna samouprava, NVO, Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije kancelarije za prevenciju narkomanije na lokalnom nivou, mediji, centri za socijalni rad, ustanove za rad i zbrinjavanje mladih i djece, savjeti roditelja, uprave igara na sreću, udruženje ugostitelja i dr.	Kontinuirano	Budžetska sredstva
31.	Sprovoditi kontolu objekata u kojima se vikendom okupljaju maloljetnici u cilju praćenja njihovog ponašanja, upozoravanja organizatora slavlja i vlasnika objekta i po potrebi kontaktirati i roditelje ili staratelje maloljetnika u pogledu upoznavanja na obaveze vršenja nadzora nad svojom djecom i maloljetnicima	Ministarstvo unutrašnjih poslova/ Uprava policije	Kontinuirano	Budžetska sredstva
32.	Akreditacija novih programa obuka na temu vršnjačko nasilje	Zavod za socijalnu i dječju zaštitu	II kvartal 2025. godine	Budžetska sredstva

33.	Ostvariti saradnju sa Zavodom za školstvo kako bi akreditovani programi obuke bili u Katalogu programa stručnog usavršavanja nastavnika	Zavod za socijalnu i dječju zaštitu/Zavod za školstvo	III kvartal 2025. godine	Budžetska sredstva
34.	Primjena prilagođenih programa postupanja u slučajevima vršnjačkog nasilja za dnevne centre i za Centar "Ljubović"	Zavod za socijalnu i dječju zaštitu	IV kvartal 2025.	Budžetska sredstva
35.	Otvaranje Centra za podršku porodicama u krizi – socijalni servis podrške djeci sa neprilagođenim ponašanjem i njihovim porodicama	Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografiji, Udruženje Roditelji	III kvartala 2025.	Budžetska sredstava, projekti
36.	Ponovno uspostavljanje radnog tijela za prevenciju i postupanje u slučajevima vršnjačkog nasilja	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografiji, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Zavod za školstvo i predstavnici NVO sektora	I kvartal 2025.	
37.	Akreditovati program edukacije roditelja o uspostavljanju granica i pravila djeci o upotrebi duvana, alkohola, narkotika, klađenju...	NVO	II kvartal 2025.	Projektne aktivnosti
38.	Spovesti edukaciju roditelja o uspostavljanju granica i pravila djeci o upotrebi duvana, alkohola, narkotika, klađenju...	NVO	III i IV kvartal	Projektne aktivnosti
39.	Promocija SOS Roditeljske linije	Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografiji, Udruženje Roditelji	Kontinuirano	Budžetska sredstva